

Razvojna psihologija / Developmental psychology

Razvoj kratke različice Testa osamosvajanja na prehodu v odraslost (TOPO-K) in njegova merska invariantnost prek slovenskih in ameriških mladih na prehodu v odraslost

Luka Komidar¹, Maja Zupančič¹, Melita Puklek Levpušček¹ in Christopher Bjornsen²

¹Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
²Cook-Coke College of Arts & Sciences, Longwood University, USA
 Kontakt: luka.komidar@ff.uni-lj.si

V raziskavi smo razvili kratko različico Testa osamosvajanja na prehodu v odraslost (TOPO-K) in preverili njegovo mersko invariantnost prek slovenskih ($N = 563$) in ameriških ($N = 319$) mladih na prehodu v odraslost. Proces krajšanja originalne različice testa je vodil do ohranitve 21 od 36 postavk. Vsebinska analiza obdržanih in odstranjenih postavk je pokazala, da TOPO-K ustrezno meri pet domen individualizacije na prehodu v odraslost (iskanje opore, povezanost, pretiran nadzor, zanašanje nase, bojazen pred razočaranjem staršev). Ugotovili smo, da ima TOPO-K ustrezno konstruktno veljavnost in da so lestvice zadovoljivo notranje skladne. Dosežki na lestvicah so bili smiselno povezani z relevantnimi demografskimi spremenljivkami v obeh državah in tudi s tremi lestvicami Vprašalnika psihološke separacije (slovenski vzorec) ter lestvicami revidiranega vprašalnika Diferenciacija sebe (ameriški vzorec). Rezultati multigrupne konfirmatorne faktorске analize so podprli hipotezi polne metrične in parcialne skalarne invariantnosti za obe obliki testa (v odnosu do mame/očeta) prek slovenskega in ameriškega vzorca mladih na prehodu v odraslost.

Vloga Velikih pet v vzorcih psihološkega osamosvajanja od staršev na prehodu v odraslost

Tina Kavčič¹ in Maja Zupančič²

¹Pedagoška fakulteta, Univerza na Primorskem
²Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, UL
 Kontakt: tina.kavcic@pef.upr.si

Psihološko osamosvajanje od staršev ostaja pomembna razvojna naloga tudi na prehodu v odraslost. Ključne značilnosti tega procesa, t.j. iskanje opore, povezanost, zaznana motečnost staršev, zanašanje nase in bojazen pred razočaranjem staršev, se združujejo v štiri notranje ponovljive vzorce osamosvajanja, ki so enaki v odnosu do mame in do očeta. Empirično prepoznani vzorci so: osamosvojeni (33 % v odnosu do mam in v odnosu do očetov), neodvisni (15 % in 16 %), odvisni (27 % in 30 %) in anksiozni (25 % in 21 %). Namen prispevka je predstaviti razlike med mladimi na prehodu ($N = 2040$), ki kažejo različne vzorce osamosvajanja v odnosu do mam in očetov v osebnostnih potezah, kot jih opisuje model Velikih pet ob statističnem nadzoru njihovih demografskih značilnosti (starost, spol, bivanjska situacija in vključenost v partnerski odnos). Udeleženci, stari od 18 do 28 let ($M = 21,5$, $SD = 2,3$ leta; 73 % žensk) so izpolnili

Test osamosvajanja na prehodu v odraslost (Komidar idr., 2014) in Vprašalnik Velikih pet (John idr., 1991). Rezultati so pokazali, da s starostjo narašča pripadnost osamosvojenemu in neodvisnemu vzorcu, ki sta pogostejša tudi pri mladih v partnerskem odnosu in tistih, ki so se že odselili od doma. V odnosu do mame moški v primerjavi z ženskami pogosteje izražajo neodvisni, ženske pa odvisni vzorec; v odnosu do očeta moški pogosteje kot ženske kažejo anksiozni vzorec osamosvajanja. Osebnostne poteze imajo večji učinek na pripadnost vzorcu osamosvajanja v odnosu do mame kot v odnosu do očeta. Na splošno posamezniki z osamosvojenim vzorcem izražajo najvišjo raven ekstravertnosti, sprejemljivosti in vestnosti, neodvisni najvišjo raven odprtosti, anksiozni in odvisni pa najvišjo raven nevroticizma. Sklenemo lahko, da se ne glede na spol, starost in življenjske okoliščine, proces osamosvajanja diferencialno povezuje z robustnimi osebnostnimi značilnostmi mladih na prehodu v odraslost.

Novi psihodiagnostični pripomoček za merjenje perfekcionizma pri mladostnikih

Gordana Rostohar
 Gimnazija Brežice

Kontakt: gordana.rostohar@guest.arnes.si

Perfekcionizem se povezuje s številnimi psihološkimi težavami, kar opazamo tudi v šolski svetovalni praksi. Namen prispevka je predstaviti razvoj novega psihodiagnostičnega pripomočka za ocenjevanje perfekcionizma, Lestvice za merjenje perfekcionizma pri mladostnikih. V prvi različici pripomočka je bilo z eksploratorno faktorško analizo izločenih pet dimenzij perfekcionizma: Stremljenje k odličnosti, Redoljubnost, Pomembnost odziva drugih, Občutljivost na kritiko in Nezadovoljstvo. S konfirmatorno faktorško analizo podatkov, zbranih s skrajšano različico pripomočka, je bil petdimenzionalni model perfekcionizma potrjen. Izoblikovana samoocenjevalna lestvica s 30 postavkami se je izkazala kot zanesljiva in veljavna mera perfekcionizma. Cronbachovi koeficienti α za posamezne podlestvice znašajo od 0,80 do 0,86. Rezultati dijakov, doseženi na posameznih dimenzijah nove lestvice perfekcionizma, so se povezovali z anksioznostjo in depresivnostjo ter njihovimi spoprijemalnimi strategijami v stresnih situacijah. Zaradi poudarkov na zdravih, pozitivnih vidikih perfekcionizma, je bila raziskana tudi povezanost s pozitivnostjo, zaupanjem dijakov vase, njihovo usmerjenostjo v prihodnost ter sprejemanjem drugih v njihovo socialno mrežo. Perfekcionizem na dimenzijah Občutljivost na kritiko in Nezadovoljstvo se je pozitivno povezoval z depresivnostjo, anksioznostjo in blažilno spoprijemalnimi strategijami, Stremljenje k odličnosti pa z dimenzijami pozitivne usmerjenosti in bolj z interaktivno-instrumentalnimi strategijami kot z blažilnimi. Rezultati so pokazali, da so dijakinje v proučevanem vzorcu, v primerjavi z dijaki, imele višje dosežke pri dimenzijah Redoljubnost, Občutljivost na kritiko in Nezadovoljstvo, nadarjeni dijaki, v primerjavi z nenadarjenimi vrstniki, pa pri dimenzijah Stremljenje k odličnosti in Redoljubnost.